



Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Самарського районного суду м. Дніпропетровська
13.02.2024

м. Дніпро, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 24.11.2023 групою НПМ здійснено відвідування Самарського районного суду м. Дніпропетровська (далі – суд, установа).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Бібля Вікторія Володимирівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Крупій Оксана Володимирівна, представник громадської організації.

Керівництво установи:

Румянцев Олексій Павлович, голова суду (на посаді з квітня 2021 року).

Кайнога Олеся Володимирівна, керівник апарату суду (на посаді з квітня 2021 року).

Самарський районний суд м. Дніпропетровська розміщений за адресою: вулиця Електрична, 1А, місто Дніпро, 49112.

Установа знаходиться в окремій триповерховій будівлі.

Судочинство у суді здійснює 9 судів, з них, наявні 3 вакантні посади суддів.

Штатна чисельність апарату суду складає 52,5 штатні одиниці. На момент відвідування у наявності 5 вакантних посада державного службовця.

У суді облаштовано один центральний вхід та запасний вхід, який облаштований для маломобільних груп населення, що пересуваються на кріслах колісних та окремий вхід для підсудних (засуджених).

На центральному вході будівлі суду наявна табличка із назвою суду (фото 1).

На вході є кнопка виклику працівника суду, але на момент відвідування кнопка не працювала (фото 2).

Наявна система відеонагляду в коридорах установи та по периметру зовні будівлі (встановлено 16 камер відеонагляду). Інформація, отримана з камер відеонагляду, зберігається протягом місяця. Будівля суду обладнана автоматичною пожежною сигналізацією та охоронною сигналізацією.

У приміщенні встановлені інформаційні стенди з необхідною інформацією про графік прийому громадян, телефони гарячих ліній Державної судової адміністрації України, надання безоплатної правничої допомоги, правила та обов'язки учасників судових процесів (фото 3). Є актуальна контактна інформація про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та про способи звернення у разі порушення прав та інтересів людини і громадянина.

Для здійснення правосуддя суд має канцелярію, архівне приміщення, конвойну кімнату, 9 залів судових засідань, в 5 (зала № 1 – перший поверх, зала №№ 4, 5, 7, 9 – другий поверх) із яких пристосовані для розгляду кримінальних

справ, де підсудні (затримані) перебувають під вартою.

Зали №№ 1, 4, 5, 7, 9 облаштовані стаціонарними кабінами для підсудних (засуджених) із захисного органічного скла (фото 4, фото 5), необхідною комп'ютерною технікою, меблями, кондиціонерами, загартованими вікнами. Є можливість проведення судового засідання у режимі відеоконференції.

Кабіни для підсудних розраховані: зали № 1, 4, 7, 9 – на 3 особи (фото 6) та зал № 5 має дві кабіни для підсудних (затриманих), які розраховані на 3 та 5 осіб (фото 7).

Зранку щоденно проводиться знезаражування залів судових засідань та конвойного приміщення (в наявності 3 бактерицидні лампи).

Для підтримки громадського порядку у суді, запобігання проявам неповаги до суду та припиненні таких проявів, охорону приміщення й іншого майна суду, забезпечення захисту суддів, працівників апарату суду та безпеці учасників судового процесу при вході чергують працівники територіального управління Служби судової охорони у Дніпропетровській області (фото 8).

Для надання первинної домедичної допомоги громадянам, працівники територіального управління Служби судової охорони у Дніпропетровській області та працівники суду мають аптечки з необхідними ліками та медичними матеріалами (фото 9). Працівники суду та конвою, у разі необхідності, викликають швидку допомогу (упродовж 2023 року було 10 викликів швидкої допомоги для працівників суду, відвідувачів та підсудних (затриманих)).

Скарги від підсудних (засуджених) осіб на умови тримання та неналежне поводження на адресу суду протягом 2022-2023 років не надходило. Фактів заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті підсудних (засуджених) не було.

В приміщенні конвойної вікна на зовні відсутні. В наявності три камери для тримання підсудних (затриманих) з ґратчастими дверима, розмір кожної камери 2,5 м². Функціонує примусова система вентиляції. Є освітлення, яке працює з перебоями.

Конвоювання підсудних (засуджених) здійснює батальйон конвойної служби № 1 Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області.

Конвоювання підсудних (засуджених) здійснюється з першого на другий поверх сходовими клітинами окремого та загального користування. Конвоювання від спецтранспорту до конвойного приміщення здійснюється окремим входом, з конвойного приміщення до залів суду – загальними коридорами.

На момент відвідування суду було доставлено 1 особу підсудного, яка перебувала в залі судового засідання.

На виконання п. 6.5.2 ДБН в приміщенні конвою облаштовано санітарний вузол для підсудних (засуджених).

Конвоювання здійснюється спецтранспортом (фото 10).

В будівлі суду є підвальне приміщення, яке використовується як

найпростіше укриття на випадок повітряної тривоги. Тимчасове укриття має запасний вихід, вогнегасники, місця для сидіння (фото 11).

Приміщення суду цілодобово перебуває під охороною працівники територіального управління Служби судової охорони у Дніпропетровській області.

З боку керівництва суду перешкод на шляху потрапляння до будівлі установи не було. Керівник апарату суду сприяв роботі групи НПМ.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права осіб на гідні умови тримання (ст. 25 Загальної декларації прав людини, ст. 28 Конституції України).

1. Вимогами п. 6.5.2. Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН), передбачено, що у будівлі суду повинно бути три камери на кожен залу судових засідань для розгляду кримінальних справ.

На день відвідування в установі наявно 5 залів судових засідань для розгляду кримінальних справ, відповідно у суді має бути облаштовано 15 камерних приміщень. Натомість в приміщенні конвою облаштовано 3 металевими загородами для тримання підсудних (засуджених). Це порушує можливість роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізолюваного тримання осіб, яким заборонено спілкування між собою (фото 12).

В приміщенні для конвою встановлено наявність металевої клітки, яка використовується для утримання підсудних (засуджених).

Клітка розділена на три секції, де площа кожної секції складає 2,5 м² (розмір 1,2 x 2,1). Загородження не відповідають вимогам пункту 6.5.2 ДБН, тобто не дотримана норма 4 м².

В одному загородженні відсутня лава або інше місце для сидіння (фото 13). Загородження потребують ремонту та прибирання (фото 14).

Незважаючи на вимоги міжнародного законодавства, рекомендації за результатами відвідувань місць несвободи, які підпорядковані Держаній судовій адміністрації України, висвітлення зазначеного питання в доповідях Уповноваженого, у судах продовжують функціонувати камери для підсудних (засуджених), які виготовлені у вигляді «металевих кліток».

Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях неодноразово вказував на той факт, що утримання особи в металевій клітці визначається жорстоким поведінням (Справи «Рамішвілі і Кохредізе проти Грузії», «Свинаренко і Сляднєв проти Росії»).

Вищевказані порушення є приводом до подання заяв проти України до Європейського суду з прав людини. Так, у справі «Ярослав Білоусов проти Росії»

(Yaroslav Belousov v. Russia) (заява № 2653/13 і № 60980/14 від 4 жовтня 2016 року) заявник утримувався у суді в тісній кабіні разом з іншими підсудними. За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що у зв'язку з неналежними умовами утримання в суді порушено статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та призначено виплати значних сум коштів в якості моральної компенсації.

2. Приміщення для конвою обладнано з порушенням вимог п. 6.5.3 ДБН. Відсутні оглядове віконце на входних дверях приміщення, металева шафа для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів. Приміщення для конвою потребує ремонту та прибирання (фото 15, фото 16).

3. В конвойному приміщенні є туалет для підсудних (засуджених), який потребує ремонту та прибирання (фото 17). В туалеті брудно, стіни та підлога обшарпані, замість дверей встановлена металева решітка. В порушення п. 6.5.2 ДБН в санітарній кімнаті відсутній умивальник з проточною водою, вода для миття рук та санітарних потреб використовується з пластикових ємкостей.

Порушення права на захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання (стаття 5 Загальної декларації прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

В залі судових засідань № 5 встановлено дві камери, одна із яких металева клітка для тримання підсудних (засуджених) (фото 18).

У справі «Воронцов та інші проти Росії» Європейський суд з прав людини констатував, що тримання підсудних в металевій клітці під час судового процесу ущемляє почуття їх власної гідності. Таким чином, це порушення може призвести до подальших звернень до Європейського суду з прав людини та виплат Україною великих сум грошей як компенсації.

Порушення права на професійну правничу допомогу (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України).

4. У порушення вимог п. 6.5.2 ДБН, ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможлиблює реалізацію їх права на захист.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводяться. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і

зацікавленою особою.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (ст. 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та ст. 21 Конституції України).

5. У порушення вимог п. 11.5 Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово- комунального господарства України від 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність), на першому поверсі відсутній санітарний вузол для відвідувачів суду, працівників, людей маломобільних груп населення та людей з обмеженими можливостями.

6. Доступ маломобільним групам населення та підсудним (засудженим), що пересуваються на кріслах колісних неможливий на другий та третій поверхи будівлі, де розміщені зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, через відсутність підйомного механізму (фото 19), також обмежений доступ до туалету другого та третього поверхів.

7. У залах судових засідань відсутні окремо передбачені місця для осіб з інвалідністю, які пересуваються на колісних кріслах, що не відповідає вимогам пункту 6.2.1.7. ДБН Інклюзивність.

Порушення права на забезпечення безпеки у суді.

8. Тимчасове укриття в суді, яке знаходиться в підвальному приміщенні потребує дооблаштування, відповідно до вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579. Відсутній туалет, запас питної води.

9. У порушення вимоги п. 13 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015

№ 613/785/5/30/29/67/68, в приміщенні суду не забезпечено ізолюваний маршрут конвоювання підсудних (засуджених) до залів судових засідань, конвоювання з конвойного приміщення до залів судових засідань здійснюється загальними коридорами, відкритими для сторонніх осіб. Зазначене призводить до порушення права на безпеку як відвідувачів, працівників суду, так і підсудних (засуджених), а також підвищує ризики потрапляння та передачу заборонених предметів в приміщеннях суду (фото 20).

10. Бокс або загороджена територія для заїзду спеціального конвойного автомобіля відсутній, що порушує вимоги п. 14 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних) за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (фото 21).

11. В порушення п. 9.5 ДБН не ведеться журнал обліку проведення опромінювання, а листи прибирання та знезаражування залів, які прикріплені на дверях залів судових засідань датовані 2020 та 2022 роками.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 49 Конституції України).

12. Аптечка для надання домедичної допомоги, що знаходиться в кабінеті працівників суду, містять лікарські засоби з простроченим терміном дії (фото 22, фото 23), що є порушенням статті 23 Закону України «Про лікарські засоби».

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Дніпропетровській області:

1. Обладнати приміщення для конвою та приміщення для підсудних відповідно до вимог пункту 6.5.3 ДБН, пунктів 9, 10, 12, 13, 14, 15 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних) за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68, пунктів 3, 11, 3.12, 3.13, 3.14 Інструкції з організації конвоювання затриманих і взятих під варту осіб в ОВС України».

2. Вжити заходів щодо проведення капітального ремонту та переобладнання конвойного приміщення та приміщення для тримання підсудних (засуджених), в тому числі збільшити до відповідної норми кількість камер для тримання підсудних (засуджених), обладнати конвойну металевими дверима з оглядовим

вікном; встановити раковину з проточною водою для користування підсудними (засудженими) для санітарних потреб.

4. Терміново вирішити питання забезпечення доступу до питної води підсудних (засуджених).

5. Розглянути можливість забезпечення водопостачанням конвойної кімнати та санітарної кімнати для підсудних (засуджених).

5. Вжити заходів щодо облаштування санітарного вузла для користування маломобільними групами населення.

6. Вирішити питання доступу громадян до питної води в залах судових засідань.

Самарський районний суд м. Дніпропетровська:

1. Обладнати у приміщенні суду кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими).

2. Розробити ізольований маршрут конвоювання підсудних (засуджених) від конвойного приміщення до залів судових засідань.

3. Демонтувати в залі судових засідань № 5 металеву клітку або замінити її на кабінку для підсудних із захисного органічного скла.

4. Вирішити питання регулярного знезаражування залів судових засідань та конвойного приміщення, шляхом збільшення кількості бактерицидних опромінювачів. Організувати ведення журналу опромінювання бактерицидними лампами залів судових засідань та камер для підсудних (засуджених).

5. Вжити заходів щодо облаштування санітарного вузла для користування маломобільними групами населення.

6. Налагодити роботу кнопки виклику працівників суду.

7. Забезпечити приміщення для конвою питною водою відповідно вимог пункту 6.5.3 ДБН).

8. Вирішити питання водопостачання для санітарних потреб громадян та працівників.

9. Поновити наявність ліків у аптечках суду.

10. Вжити заходів щодо запобігання порушенням, які можуть призводити до порушень прав людини.

Додаток: фотоматеріали на 12 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ,
головний спеціаліст Відділу сприяння
роботі регіональних представництв
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини**

Вікторія БІБЛЯ

Фото 1



Фото 2



Фото 3

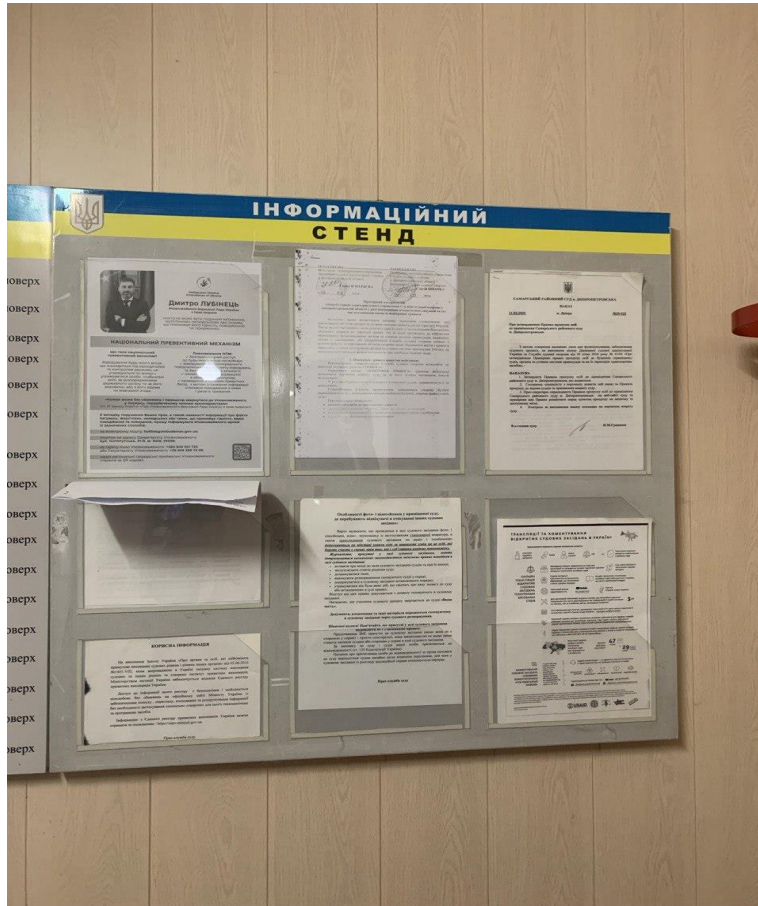


Фото 4



Фото 5



Фото 6



Фото 7



Фото 8



Фото 9



Фото 10



Φoto 11



Φoto 12



Фото 13



Фото 14



Фото 15



Фото 16



Фото 17



Фото 18



Фото 19



Фото 20



Фото 21



Фото 22

